

ВІДГУК

офіційного опонента Наталії Валеріївни БАХМАТ, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України, на дисертаційну роботу ЧЕРНЕНКА Олександра Володимировича «Підготовка майбутнього викладача до управління якістю освітніми проєктами у закладах вищої освіти» що представлена до розгляду та проведення захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дисертаційної роботи та її зв'язок із науковими дослідженнями. Актуальність дисертаційного дослідження О. В. Черненка зумовлена об'єктивними потребами модернізації системи вищої освіти України, посиленням вимог до внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти, активним упровадженням проєктного підходу в діяльність ЗВО та необхідністю підготовки науково-педагогічних працівників, здатних ефективно управляти якістю освітніх проєктів. Реалізація положень Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), а також сучасних підходів до управління якістю освіти актуалізує проблему формування у майбутніх викладачів не лише педагогічних, а й управлінських, проєктних та аналітичних компетентностей.

Особливої значущості досліджувана проблема набуває в умовах цифрової трансформації вищої освіти, розвитку концепції Quality 4.0, розширення практик міжнародної академічної мобільності, використання цифрових платформ управління освітніми процесами та необхідності адаптації української системи забезпечення якості освіти до європейських стандартів. За цих умов підготовка майбутнього викладача повинна орієнтуватися на формування здатності проєктувати, реалізовувати, моніторити й оцінювати освітні проєкти відповідно до сучасних вимог управління якістю.

Важливим науковим здобутком дисертації є комплексне розв'язання проблеми підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів через обґрунтування авторської концепції інтегративної конвергенції якості вищої освіти, визначення організаційно-педагогічних умов, розроблення структурно-функціональної моделі підготовки, уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження та створення валідованого інструментарію оцінювання готовності майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів. Вагомим є також здійснений автором компаративний аналіз систем підготовки педагогічних кадрів до управління якістю освітніх проєктів у провідних країнах Європи та США, результати якого стали підґрунтям для визначення шляхів адаптації зарубіжного досвіду до українських реалій.

Таким чином, обрана тема є своєчасною, науково й практично значущою, відповідає сучасним тенденціям розвитку професійної освіти та спрямована на розв'язання важливої наукової проблеми теорії і методики професійної освіти,

пов'язаної з формуванням готовності майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів у ЗВО.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 2 від 09 жовтня 2023 р.).

Наукова новизна та теоретична значущість дисертаційного дослідження полягають у комплексному розв'язанні актуальної наукової проблеми теорії та методики професійної освіти, пов'язаної з підготовкою майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів у ЗВО.

Безперечну наукову цінність має запропонована автором концепція інтегративної конвергенції якості вищої освіти, відповідно до якої забезпечення якості розглядається як процес гармонізації міжнародних стандартів і локальних інституційних особливостей через механізми адаптивної трансформації, крос-культурної взаємодії та впровадження інноваційних освітніх практик. Запропонована концепція суттєво розширює сучасні наукові уявлення про механізми забезпечення якості вищої освіти в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів.

Наукову новизну становить також обґрунтування структурно-функціональної моделі системи підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніх проєктів, визначення й наукове обґрунтування організаційно-педагогічних умов її реалізації, а також розроблення чотирикомпонентної структури готовності майбутнього викладача до управління якістю освітніх проєктів, що охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційний та рефлексивний компоненти.

Особливої уваги заслуговує розроблена у дослідженні система підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніх проєктів у ЗВО, навчально-методичні рекомендації та освітні компоненти освітньо-професійної програми (спецкурси «Управління освітніми проєктами в ЗВО», «Системи забезпечення якості освіти», «Моніторинг та оцінювання якості освітніх проєктів») забезпечують спеціалізовану підготовку здобувачів вищої освіти у сфері управління якістю освітніх проєктів, а комплексна система діагностики готовності з валідованим інструментарієм може бути безпосередньо впроваджена у практику ЗВО України.

Значним науковим результатом є уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження через авторське трактування понять «освітній проєкт», «управління якістю освітніми проєктами», «готовність майбутнього викладача до управління якістю освітніх проєктів», а також удосконалення класифікації освітніх проєктів та обґрунтування складу інтегрованих управлінських компетентностей майбутнього викладача.

Дістали подальшого розвитку результати компаративного й контент-аналізу міжнародних практик підготовки викладачів до управління якістю освітніх проєктів і розроблені рекомендації щодо удосконалення пріоритетних напрямів їх адаптації у вітчизняній системі вищої освіти; зокрема уточнено порівняльний аналіз систем підготовки педагогічних кадрів у закладах вищої освіти Австрії, Великої Британії, Франції, Німеччини, Нідерландів, США та України, розвинено теоретичні підходи до використання академічної мобільності (у дистанційному та гібридному форматах) як інструменту формування проєктних компетентностей, а також обґрунтовано роль цифрових технологій та ІКТ-платформ (штучний інтелект, VR/AR-технології, Canvas, Moodle) у забезпеченні готовності майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів

Теоретична значущість дисертаційного дослідження полягає у подальшому розвитку теоретико-методологічних засад професійної підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти. Отримані результати розширюють наукові уявлення про зміст, структуру, закономірності та механізми формування готовності майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів, конкретизують теоретичні підходи до інтеграції проєктного менеджменту та систем забезпечення якості у професійну підготовку педагогічних кадрів.

У цілому результати дослідження мають вагомe значення для розвитку теорії професійної освіти, педагогіки вищої школи, освітнього менеджменту та теорії забезпечення якості вищої освіти, створюючи наукове підґрунтя для подальших досліджень проблем професійної підготовки викладачів в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У результаті проведеного дослідження О. В. Черненком отримано низку наукових результатів, які мають істотне значення для розвитку теорії та методики професійної освіти, педагогіки вищої школи й освітнього менеджменту.

До найбільш вагомих результатів дисертаційного дослідження належать:

- здійснено комплексний теоретичний аналіз проблеми управління якістю освітніх проєктів у закладах вищої освіти та обґрунтовано методологічні засади підготовки майбутніх викладачів до цього виду професійної діяльності на основі інтеграції системного, компетентнісного, релятивістського, діяльнісного, особистісно орієнтованого та порівняльно-педагогічного підходів;

- розроблено авторську концепцію інтегративної конвергенції якості вищої освіти, яка ґрунтується на поєднанні міжнародних стандартів забезпечення якості освіти з локальними інституційними та культурними особливостями функціонування закладів вищої освіти та реалізується на стратегічному, тактичному й операційному рівнях управління;

- визначено та науково обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів, зокрема формування професійної мотивації, забезпечення міждисциплінарної інтеграції змісту підготовки, використання сучасних цифрових технологій та створення умов для професійного саморозвитку здобувачів освіти;

- спроектовано та теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель системи підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніх проєктів, яка охоплює цільовий, змістовий, процесуальний, технологічний і діагностично-результативний блоки та забезпечує цілісність процесу професійної підготовки;

- визначено структуру готовності майбутнього викладача до управління якістю освітніх проєктів як інтегративного особистісно-професійного утворення, що включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційний та рефлексивний компоненти, а також розроблено критерії, показники та рівні її сформованості;

- уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження шляхом авторського трактування понять «освітній проєкт», «управління якістю освітніми проєктами», «готовність майбутнього викладача до управління якістю освітніх проєктів», що сприяє розвитку теоретичних засад освітнього менеджменту та професійної підготовки педагогічних кадрів;

- здійснено порівняльний аналіз зарубіжного досвіду підготовки викладачів до управління якістю освітніх проєктів у країнах Європейського Союзу та США, визначено перспективні напрями його адаптації до умов функціонування української системи вищої освіти;

- обґрунтовано роль цифрових технологій, платформ Moodle і Canvas, засобів штучного інтелекту та VR/AR-технологій у формуванні готовності майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів;

- розроблено та експериментально перевірено систему підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніх проєктів, ефективність якої підтверджено результатами педагогічного експерименту та статистичним аналізом отриманих даних;

- підготовлено комплекс навчально-методичного забезпечення досліджуваного процесу, зокрема спеціалізовані модульні курси, методичні рекомендації та діагностичний інструментарій оцінювання готовності майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів.

Сукупність наведених результатів свідчить про те, що автором уперше розроблено цілісну науково обґрунтовану систему підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів у закладах вищої освіти, яка суттєво розширює теоретичні засади професійної підготовки педагогічних кадрів та має значний потенціал для впровадження в практику діяльності ЗВО.

Нові факти, одержані здобувачем. У роботі вперше розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено систему та структурно-функціональну модель системи підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніми проєктами у ЗВО, що інтегрує релятивістський підхід, принципи Quality 4.0 та проєктно-орієнтоване навчання і структурована за чотирма взаємопов'язаними блоками – цільовим, змістовим, процесуальним, технологічним, діагностично-результативним; запропоновано авторську концепцію інтегративної конвергенції якості вищої освіти, згідно з якою ефективне управління якістю передбачає гармонізацію міжнародних стандартів із локальними інституційними та культурними особливостями через адаптивну

трансформацію і крос-культурний діалог; концепція структурована на трьох рівнях: стратегічному (визначення цілей, формування культури якості), тактичному (реалізація конкретних механізмів і процедур) та операційному (моніторинг, оцінювання та коригування); визначено та обґрунтовано чотирикомпонентну структуру готовності майбутнього викладача до управління якістю освітніми проектами (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційний, рефлексивний компоненти) та відповідну трирівневу шкалу її оцінювання (високий – 4,0–5,0 балів, середній – 2,5–3,9 балів, низький – 1,0–2,4 балів); визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніми проектами: а) формування мотивації та професійної зацікавленості студентів у якісному виконанні освітніх проектів; б) забезпечення міждисциплінарної інтеграції педагогічних знань, умінь, навичок та професійних якостей за допомогою інтерактивних методів навчання; в) впровадження та широке використання сучасних ІКТ в освітньому процесі; г) створення умов для творчого саморозвитку майбутніх викладачів у межах групової науково-дослідницької роботи.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації О. В. Черненка, є достатньо обґрунтованими, логічно виваженими та переконливо підтвердженими результатами теоретичного й експериментального дослідження.

Належний рівень обґрунтованості результатів забезпечується насамперед чітким визначенням методологічних засад дослідження, відповідністю мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження обраній темі, а також логічною послідовністю розв'язання поставлених наукових завдань. Автором використано комплекс взаємодоповнювальних методологічних підходів – системний, компетентнісний, релятивістський, діяльнісний, особистісно орієнтований та порівняльно-педагогічний, що забезпечило цілісність наукового пошуку та достовірність отриманих результатів.

Теоретичні положення дисертації ґрунтуються на ґрунтовному аналізі значного масиву вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, нормативно-правових документів України та Європейського простору вищої освіти, міжнародних стандартів забезпечення якості освіти (ESG, ISO 21001, ISO 29993), сучасних концепцій управління якістю, проектного менеджменту та професійної підготовки педагогічних кадрів. Це дало змогу авторові сформувати цілісну концептуальну основу дослідження та обґрунтувати власні наукові підходи до розв'язання поставленої проблеми.

Переконливість висновків забезпечується результатами проведеного порівняльного аналізу зарубіжного досвіду підготовки викладачів до управління якістю освітніх проектів, що охоплює освітні системи Австрії, Великої Британії, Німеччини, Франції, Нідерландів, США та інших країн. Виявлені закономірності та тенденції стали підґрунтям для визначення напрямів адаптації кращих міжнародних практик до умов функціонування української вищої освіти.

Високий ступінь достовірності результатів дослідження забезпечується належною організацією педагогічного експерименту, репрезентативністю

вибірки, використанням валідованого діагностичного інструментарію та сучасних методів математичної статистики. Для перевірки отриманих результатів застосовано критерій Шапіро-Вілка, t-критерій Стюдента, кореляційний і регресійний аналіз, а також оцінювання розміру ефекту за Cohen's d, що дало можливість підтвердити статистичну значущість виявлених змін та ефективність запропонованої системи підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів.

Важливим свідченням обґрунтованості сформульованих висновків є їх узгодженість із результатами дослідно-експериментальної роботи, у ході якої підтверджено ефективність розробленої структурно-функціональної моделі системи підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніми проєктами у ЗВО, організаційно-педагогічних умов та навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів.

Практичні рекомендації, запропоновані автором, безпосередньо впливають із результатів проведеного дослідження, мають наукове підґрунтя та характеризуються реалістичністю, прикладною спрямованістю і можливістю впровадження в освітній процес закладів вищої освіти України.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Дисертаційна робота О. В. Черненка містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніми проєктами в закладах вищої освіти.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 58-н від 10 листопада 2025 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 2504 від 10 листопада 2025 р.), Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10-778 від 11 листопада 2025 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/37 від 26 листопада 2025 р.), Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (довідка № 01-01-295 від 27 листопада 2025 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Отримані в дисертаційному дослідженні О. В. Черненка результати мають вагомe теоретичне та практичне значення й можуть бути використані в різних напрямках розвитку системи вищої освіти України.

Результати дослідження доцільно впроваджувати в освітній процес закладів вищої освіти через удосконалення навчальних планів і програм підготовки викладачів на рівні магістратури за спеціальністю А1 «Освітні науки», формування управлінських, проєктних та дослідницьких компетентностей, розробку методичних посібників і навчальних курсів із проєктного менеджменту та управління якістю в освіті, впровадження сертифікаційних програм для здобувачів за стандартами PMI (CAPM, PMP), а

також підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників у системі післядипломної педагогічної освіти.

Теоретичні положення дисертації, авторська концепція інтегративної конвергенції якості вищої освіти, структурно-функціональна модель системи підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніми проєктами у ЗВО та визначені організаційно-педагогічні умови можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях з проблем професійної освіти, педагогіки вищої школи, освітнього менеджменту, управління якістю освіти та проєктного менеджменту в освітній сфері.

Практичний інтерес становлять розроблені автором модульні курси «Управління освітніми проєктами в закладах вищої освіти», «Системи забезпечення якості освіти», «Моніторинг та оцінювання якості освітніх проєктів», які можуть бути впроваджені як окремі освітні компоненти у програми підготовки магістрів та докторів філософії, а також використані в системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

Запропонований діагностичний інструментарій та критерії оцінювання рівнів готовності майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів можуть застосовуватися для моніторингу якості професійної підготовки здобувачів освіти, оцінювання результативності освітніх програм та проведення педагогічних досліджень.

Окремої уваги заслуговують результати компаративного аналізу зарубіжного досвіду та сформульовані автором рекомендації щодо його адаптації до української системи вищої освіти. Рекомендації можуть бути використані під час удосконалення внутрішніх систем забезпечення якості освіти, розвитку академічної мобільності, впровадження міжнародних стандартів ESG та ISO, а також підготовки нормативно-методичних матеріалів з питань забезпечення якості вищої освіти.

Результати дослідження становлять практичний інтерес для керівників закладів вищої освіти, гарантів освітніх програм, працівників центрів забезпечення якості освіти, науково-педагогічних працівників, розробників освітніх програм та фахівців у сфері освітнього менеджменту. Вони можуть бути використані під час розроблення стратегій розвитку закладів вищої освіти, удосконалення систем управління якістю освітньої діяльності та підготовки конкурентоспроможних викладачів нового покоління.

Таким чином, результати й висновки дисертаційного дослідження мають широкі перспективи практичного використання на інституційному, регіональному та державному рівнях і можуть сприяти подальшому розвитку системи забезпечення якості вищої освіти України в умовах європейської інтеграції та цифрової трансформації освітнього простору.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Структура представленої дисертації науково виважена й логічно вибудована. Аналіз дисертації та її завершеності свідчить про те, що зміст дисертаційного дослідження О. В. Черненка відповідає меті й поставленим завданням. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (всього 535 найменувань, з них – 142 іноземними мовами)

та 15 додатків. Загальний обсяг роботи становить 607 сторінок, із них 481 сторінка основного тексту. Робота містить 30 таблиць та 9 рисунків.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами і темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; обґрунтовано концептуальні, методологічні та теоретичні засади дослідження; сформульовано гіпотезу; окреслено методи дослідження; розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів та подано відомості про впровадження результатів наукового пошуку; схарактеризовано особистий внесок автора у роботах, опублікованих у співавторстві; подано відомості про апробацію результатів дослідження; наведено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – *«Теоретичні засади управління якістю освіти»* – здійснено теоретичний аналіз філософських, психолого-педагогічних та управлінських підходів до проблеми якості вищої освіти, розкрито еволюцію та інтерпретації основних поняття якості, охарактеризовано нормативно-правове забезпечення системи управління якістю освіти, обґрунтовано релятивістський підхід до дослідження систем забезпечення якості та системний підхід до взаємозв'язку їхніх компонентів.

У другому розділі – *«Міжнародні практики підготовки викладачів до управління якістю освітніми проєктами у ЗВО»* – уточнено й систематизовано понятійний апарат дослідження, розкрито місце управління освітніми проєктами в системі професійної підготовки викладачів, здійснено компаративний та контент-аналіз міжнародних практик підготовки викладачів до управління якістю освітніх проєктів і розроблено рекомендації щодо удосконалення пріоритетних напрямів їх адаптації для вітчизняної вищої освіти.

Визначено напрями адаптації зарубіжного досвіду до умов вітчизняної педагогічної освіти: упровадження децентралізованих моделей управління якістю освітніх проєктів із наданням ЗВО ширшої автономії; інтеграцію сучасних ІКТ (штучний інтелект, платформи дистанційного навчання, VR/AR-технології) у повний цикл реалізації освітніх проєктів; активне залучення стейкхолдерів до планування, реалізації та оцінювання якості освітніх проєктів; розширення програм академічної мобільності; упровадження стандартів ДСТУ ISO 9001:2015, ДСТУ ISO 21001:2019, ДСТУ ISO 29993:2017 та принципів ESG ENQA. Сформульовано авторські організаційно-методичні рекомендації щодо вдосконалення системи управління якістю освітніх проєктів у ЗВО.

У третьому розділі – *«Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх викладачів у ЗВО»* – обґрунтовано методологічні підходи до підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніми проєктами у ЗВО, розкрито еволюцію управління проєктами як наукової дисципліни, схарактеризовано сучасні методи та інформаційні технології підвищення якості діяльності викладачів ЗВО в умовах воєнного стану, обґрунтовано концептуальні засади професійної підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніми проєктами, обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніми проєктами у ЗВО.

Концепція впровадження системи професійної підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніми проєктами у ЗВО ґрунтується на ідеї інтегративної конвергенції, що передбачає узгодження універсальних міжнародних стандартів якості з інституційними, культурними та соціальними особливостями українського освітнього середовища; концепція реалізується через структурно-функціональну модель системи, яка поєднує методологічний, теоретичний і технологічний рівні, забезпечує формування мотиваційно-ціннісної спрямованості на якість, системне засвоєння знань із проєктного менеджменту та стандартів, розвиток операційних умінь планування, реалізації й моніторингу освітніх проєктів, а також рефлексивної здатності до самоаналізу й безперервного вдосконалення управлінської діяльності майбутніх викладачів.

Обґрунтовано методологічні засади дослідження на основі інтеграції шести *підходів*: системний (розгляд підготовки як цілісної системи з чотирма блоками), компетентнісний (формування семи управлінських компетентностей), релятивістський (аналіз систем якості як контекстуально обумовлених), діяльнісний (формування готовності через проєктну діяльність), особистісно-орієнтований (пріоритет розвитку особистості та рефлексії) та порівняльно-педагогічний (компаративний аналіз вітчизняного й зарубіжного досвіду).

У четвертому розділі – *«Розробка та обґрунтування системи підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів у ЗВО»* – теоретично обґрунтовано роль проєктного навчання у професійній підготовці майбутніх викладачів, розроблено систему професійної підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніми проєктами у ЗВО та спроектовано модель цієї системи.

На основі аналізу навчальних планів магістерських програм ЗВО систематизовано склад професійних компетентностей майбутніх викладачів за чотирма складовими: знання, уміння, навички та фахові якості.

У п'ятому розділі – *«Експериментальна перевірка ефективності системи підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніми проєктами у ЗВО»* – розкрито організацію та методи експериментального педагогічного дослідження, представлено результати перевірки ефективності системи підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніми проєктами, обґрунтовано навчально-методичні рекомендації щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніми проєктами.

Отримані результати засвідчили, що запропонована система підготовки майбутнього викладача до управління якістю освітніми проєктами забезпечує гармонійний розвиток готовності до управління якістю освітніми проєктами, сприяючи формуванню мотивації, знань, операційних навичок та рефлексії, й узгоджуються із сучасними педагогічними теоріями, зокрема релятивістським підходом та принципами PDCA.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У підрозділі 1.2, присвяченому нормативно-правовому забезпеченні системи управління якістю освіти, критеріям та показникам оцінки, недостатньо розкрито взаємозв'язок між процедурами внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та вимогами акредитації освітніх програм, оскільки саме акредитаційні процедури сьогодні виступають одним із ключових інструментів оцінювання ефективності систем управління якістю у закладах вищої освіти.

2. У підрозділі 2.4 «Можливості адаптації зарубіжного досвіду проектного навчання до умов української вищої освіти» автором ґрунтовно проаналізовано особливості професійної підготовки майбутніх викладачів (магістрів) у зарубіжних закладах вищої освіти. Проте, незважаючи на ґрунтовний аналіз зарубіжного досвіду підготовки викладачів до управління якістю освітніх проєктів, недостатньо конкретизовано механізми його адаптації до української системи вищої освіти, зокрема в умовах воєнного стану, цифрової трансформації та обмежених ресурсів закладів вищої освіти.

3. У підрозділі 3.3 «Сучасні методи та інформаційні технології підвищення якості професійної підготовки майбутніх викладачів у ЗВО» автором ґрунтовно проаналізовано сучасні цифрові технології та інформаційні платформи. Водночас недостатньо повно розкрито механізми практичної інтеграції концепції Quality 4.0 у систему підготовки майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів. Потребують додаткового обґрунтування можливості використання технологій штучного інтелекту, цифрової аналітики освітніх даних та автоматизованих систем моніторингу якості для прийняття управлінських рішень і формування відповідних професійних компетентностей майбутніх викладачів.

4. Потребує додаткового наукового обґрунтування запропонована автором чотирикомпонентна структура готовності майбутнього викладача до управління якістю освітніх проєктів. Незважаючи на її логічність, у сучасних дослідженнях професійної підготовки використовуються різні підходи до структурування професійної готовності, що передбачають виокремлення комунікативного, управлінського, творчого чи цифрового компонентів. У зв'язку з цим доцільним видається ширший порівняльний аналіз існуючих наукових підходів та додаткове обґрунтування переваг запропонованої моделі.

5. У підрозділі 5.1 «Організація та методика проведення педагогічного експерименту» потребує більш ґрунтовного обґрунтування методичний і критеріальний апарат оцінювання рівнів готовності майбутніх викладачів до управління якістю освітніх проєктів. Зокрема, недостатньо розкрито логіку визначення кількісних меж між рівнями сформованості готовності, а також принципів відбору показників і параметральних метрик, що використовувалися для оцінювання результатів експериментальної роботи.

Незважаючи на вказані дискусійні положення та пропозиції щодо вдосконалення роботи, вони жодним чином не зменшують її загальної наукової та практичної цінності. Результати роботи мають як теоретичне, так і практичне значення, що підсилює їхню актуальність для подальшого розвитку закладів вищої освіти. Робота містить нові науково обґрунтовані положення, які мають оригінальність і практичну застосовність, а також

повністю відповідають поставленим перед дослідженням завданням. Наукова новизна отриманих результатів, глибина аналізу, а також релевантність висновків та пропозицій підтверджують високий рівень виконаної роботи.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях. Результати дисертаційної роботи висвітлено у 48 наукових і навчально-методичних працях. Основні результати дослідження відображено у 23 наукових працях (18 – одноосібних): з них 16 статей у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 5 статей у наукових виданнях, що входять до баз Web of Science Core Collection та/або Scopus, 2 розділи в колективних монографіях. У 25 працях додатково відображено наукові результати докторської дисертації: з них 15 тез у матеріалах науково-практичних конференцій та 10 праць в інших виданнях.

На основі аналізу змісту публікацій О. В. Черненка можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Ідентичність змісту реферату й основних положень дисертації. Структурна побудова, зміст, висновки, що викладені в рефераті, повністю відображають основні положення дисертації.

Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації. Дисертацію викладено українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають чинним вимогам. У тексті дисертації відсутні текстові запозичення без посилання на джерело.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній галузі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук». Аналіз дисертації, реферату та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Підготовка майбутнього викладача до управління якістю освітніми проєктами у закладах вищої освіти» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає пп. 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів»), а її автор, **ЧЕРНЕНКО Олександр Володимирович**, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
в.о. ректора Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка

Наталія БАХМАТ

